

profugimus, vel impie dissimulamus, omnia rursus partim hostium violentia, partim socio-
 rum incuria, cymmeris tenebris involuuntur. At interim manet immota regula non
 posse regni arborem obtineri sine multis calamitatibus publicis et privatis sicut scriptum
 est. regnum caelorum vi inuaditur, et violenti rapiunt illud. Itaque quid Rhodanus praeter
 at. Quid Esclafius? Quid Vossius? quid Caspius dicit? patriota quicquid penae aqua-
 les, quid assequantur non ego nunc inquiram. De me autem certo scio et scire so-
 recondor maxima partem nobis ignavis praemonstratoribus imputandum esse quod lux
 doctorum quam Dei misericordia in illis scholis. Quod plures nostris accenderat pan-
 cis annis vel extincta sit, vel certe suspiter sopita, hac imputatio imbecillum animarum
 qui tam graviter interdum viget, ut nisi in Christum Ralemprore, qui fuit victima pro
 peccatis nostris struimus oculum peritiamiter deficerem iamdudum dubitatione et terroribus
 absorptus essem. Scis mi frater quam multa patrorum ingenia Dei mea fidei coere-
 dit, tum in Flandria, tum in Brabantia, nec potes ignorare (qua fueris multis a-
 nis mihi addictus auditor) in tanta occasione propaganda sincerioris doctrinae quam
 infidelem obtem Domino nanauerim, quam semiculus ore in Flandria verum confessi
 sum. In Brabantia vero propterea oppresserim, sed adeo ut inter summa Dei erga me
 beneficia hoc semper habiturus sim maxima, quod in illa execranda securitate, uno so-
 dia non facerem consumptus. Sed hac haecenus, de liberatione ministri, mea sunt qua-
 scripsisti, et congruunt cum promissione Seruatoris nostri. Non igitur relinquam or-
 phanos. Deservuntur propterea ceteris humano praesidio, premuntur ab importunis homini-
 bus, oppugnantur a Sathana, onerantur cruce, sentiunt iudicium, et inam Dei adversus
 peccata, corripitur a Domino, mortificantur tota die, quod magis orphanum esse possit.
 Seruantur tamen quadam vixam reliquia divinitus, mirando quodam modo (sicut
 Propheta verba) ut si eruat Pastor duo crura de ore legum. Adest castidus verbi
 sui Custos Christus et miris ac inauditis euectibus sperat pauperem cui non erat adu-
 tor, sicut ipse promissit, inquit. Ego sum aeterna de omni cruce et nemo rapit
 eas de manu mea. Conuentus propterea sunt necessarij quam ob multas gravissimas cau-
 sas, tunc etiam ut detur confessio doctrinae et fides, de qua confessione non dubitat
 Apostolus dicere faciendam tam esse ad salutem Rom. 10. Porro quia sit confessio,
 ut docet res ipsa) veram de Deo doctrinam constanter profiteri, nec abire ea
 propter terrores, odia, supplicia, vel etiam propter gratiam potentia, in hanc finem,
 ut Deus obtemperetur, et ne vera Dei iustitia notitia in terris extinguatur, no-
 est laudabilis eorum prudentia, qui sanctorum congressum iactant publicam pacem re-
 dimendam censent. Sed ego nimis multa de rebus satis tibi perspectis. Valde optari
 adolescentem piam aliquem, et Graeca Latinaque lingua vel mediocriter doctum da-
 ri mihi, qui in meis pueris erudiendis operam dare mihi et velit et possit. Salemsi
 quem eris nactus, exinde confestim, si volet viaticum dato, ego faciam ut isthic tibi
 datur, loquere ea de re cum D. Doct. Labbe. Carol. meus olim convictor scripsit,
 Michaelen apud eos esse, miror quare tam cito Academia reliquerit, magis eam et ad
 me de suis rebus et de Varheio aliquid scribat, hunc annum volente Deo Brema
 constitui consumere, nam quo me veritatem valetudinarius, cum vixere misera et tanta
 omnia rerum perturbatione non est vix in lecto, sed praeterit, quod pater ei tunc, ut
 retinet tenuem qua regat ossa cutem. Ego quare tam excedas sum h. arto. Minus ta-
 men Dei beneficio et in nostra vocatione nec necessariar facimus. Saluta Matrem Mi-
 chaelis meo et uxoris nomine Saluta D. Becin si adhuc isthic est. Saluta deus fra-
 tres praesertim Nicolaum cui propediem scribam. Vale. Postscriptum Idus July. Bre-
 ma. 1558.

Johannes Molanus.

Michaeli Vanhaegen Antwerpiae.

Pax Christi

Dilectissime adolescens nuper ex literis Caroli Cellii obiter cognovi te Antwerpiae, esse quem ego arbitrabar in aliqua Germaniae Academia laudabilem exdificationem adiuungere non infortuniter iactis doctrinae fundamentis obstitere tuis studiis quidam: pedimenta prostruorum, sed hoc te superasse augurabar, quod prater spem primam Louanum ad D. Lambert. te applicuisses. atque inde ad celeberrimas scholas transuolasses, nunc autem repente reuersus ad vetus praesepe facis et cogitem te aut tua voluntate conactum fecisse cum Musis diuortium, aut parentes iam tandem de tua profectu desperasse. Quocumque causa sit (nam quae ex bonorum recto consilio sunt notum sugillare) facit propediem conuolam. Sic quam arcta necessitate deuincti inter nos sumus, non est potest me tuarum rerum ignarum esse, vel te nulla nostra salutis sollicitudine teneri. Discedas ne a literarum studio an non, parum ad me attinet. sed qua fide sis, quaque religione id scire. Non temere laboro, multis adolescentibus hic scilicet agnatus est, ut cum a schola discesserint, continuo cogitent sibi ab omni studio pietatis simul esse seruandum. At tu Michael (si te satis noui) quamuis a literis abdicatus, tamen in schola Iesu Christi usque ad extremam spiritum rectam et orthodoxam cognitionem carum rerum, quae ad salutem necessaria sunt consertis manibus retinebis, neque tibi satis erit aliquando Christum Saluatorem habere cognitum, nisi & sanctitatis studio et sincera fidei tua confessione pro loco modoque tuo cum assiduo colere contendas, et iuxta verbum rite celebrare. Neque te moueant eorum crebra exempla, qui theologicum illud securè iactitant, nullius adductus iurare in verbo Magistri. Quo mecum inquit tempestas deflorat hospes luendum quae sit voluntas Dei ex eius verbo per Prophetas et Apostolos tradito, atque ubi eiusmodi cultus fuerit nactus, quos constat tam in doctrina, quam in usu sacramentorum et in veris cultibus, apud Euangelium Iesu Christi vtrique pede consistere, ad hoc te adiungere fidei confessione, cultu, sacris, et imaginatione. Noli errones imitari qui nullam Ecclesiam probant, nulli se cultui adiungunt, at rursus exploratus aut ex Deo sint, tales si certo conueris, fac ut studiose colas, dans gloriam Deo, ne super te veniat gravissima comminatio Domini dicentis. Quem meorum sermonum peruenit apud homines, eius et me probabit coram Patre meo. Sed de his alias plura. Merito istis nunc sunt tranquilla. Habeo conuictores 16, qui me alunt beneficio Christi. Quod semper valuerudinarium est, ego breuino valde afflictus, paulatim meos viros collegi, maluisse in Academiam transire, sed Dominus obstitit, cuius voluntatem merito antepono meae, et ultra gaudeo, me sub eius potenti manu, magis subsidia submitta, obsecrans eam ne me abiciat inter vasa terrena, sed me aliquo angulo habere patiarur inter eos quorum actiones salubres sunt, quibus ipsius Spiritu gubernantur. Vale. 12. Cal. Septemb. Bremae. 1648. (Amicus tuus. Iohannes Molanus). Minor non inueniri Antwerpiae aut Louani. Giden. Iohannes Megangi quae excusa est Parisiis apud Vascosann. An. M. 3. 2118. si poteram nancisci, mitte x. aut xx. exemplaria vel a Celso vel a Doct. accepto argento. Saluta honorandam matrem tuam et eius maritum et filios et ceteros propter. Ite. rum vale.

[Mscr. a. 11: N. 160]

Scrib.

non temere

Pax Christi.

Nicolao Fobaine Valsencensi Antwerpiae

in memoriam.

Valde tibi gratulor hanc beatitudinem cordate adolescens, quod in talia degenerasti in turba, constanter hactenus in his domini promouisti. Et sane iam tu, cum apud me tu et Thomas habereris. Illa perpetua vita vestra innocentia et ardor ingens amoris erga sacras literas non dubium mihi, si in fictionem dederat, huius quam nunc de vobis audio sincera et inconcussa pietatis. Benedicetur Deo qui alibi ostendit labores

N. 123)

[Mscr. a. 11: N. 161]